

OECD: ART FOR ART'S SAKE - KUNSTVAARDIGHEDEN (INCLUSIEF CREATIVITEIT).

OECD OVER INNOVATIE VAARDIGHEDEN Bij de afdeling Innovatie en onderwijs van de OECD doet men onderzoek naar de innovatievaardigheden. Hoofd van deze afdeling, Dirk van Damme, was in het voorjaar bij OCW aanwezig met een presentatie waarin hij de brede opdracht van onderwijs vanuit een skills perspectief toonde. Op de website van de OECD zijn diverse presentaties te vinden die erg interessant zijn om te bekijken. ([Education for innovation driven societies](#); [Progression in student creativity in school](#) ; [Innovation and creativity in higher education](#))

ART FOR ART'S SAKE Winner, Goldstein en Vincent-Lancrin deden in opdracht van de OECD onderzoek naar transfer-effecten van kunstonderwijs op: academische vaardigheden, kritisch en creatief denken en sociale vaardigheden en attitudes. Daarvoor selecteerden zij experimentele en quasi-experimentele onderzoeken die gericht waren op het vaststellen van (positieve) effecten van kunstonderwijs op andere vaardigheden (= transfer) zoals academische vaardigheden (wiskunde, taal) en hogere orde denkvaardigheden als kritisch en creatief denken en sociale vaardigheden. Op basis daarvan stelden zij vast dat causale effecten vooralsnog niet of beperkt vastgesteld konden worden, en dat over het algemeen (te) weinig empirisch onderzoek gedaan is naar de (transfer)effecten van kunstonderwijs op andere vaardigheden. In het onderzoek dat zij deden naar de

impact van kunstonderwijs op academische vaardigheden stelden zij vast dat *"Music education strengthens IQ (Intelligence quotiënt), academic performance, word decoding and phonological skills and there is preliminary evidence that music education might facilitate language learning."* Over theater gaven zij aan dat *"strong evidence shows that theatre education in the form of enacting stories in the classroom (classroom drama) strengthens verbal skills."* Over beeldende kunst *"Two new correlational studies reveal that students who study the visual arts are stronger in geometrical reasoning than students who do not study the visual arts. However, causality has yet to be established. And one experimental study found that learning to look closely at works of visual art improves skills in observing scientific images - a typical instance of close skills transfer."* Dans *"Some studies show that instruction in dance improves visual-spatial skills, but such studies are still too few in number to be conclusive."* Over kritisch en creatief denken gaven zij aan dat

er slechts beperkt onderzoek beschikbaar is: Zij vonden geen enkel empirisch onderzoek naar de impact van kunstonderwijs op kritisch denken, hoewel een onderzoek liet zien dat *"visual art teachers at their best aim to promote reflection and meta-cognition."* Voor de impact van kunstonderwijs op creativiteit werden in enkele onderzoeken (over theater en dans) positieve effecten vastgesteld. Door het beperkte aantal onderzoeken (voor beeldende vormgeving & creativiteit werden bijv. slechts twee onderzoeken gevonden !) en de beperkte statistische kracht van de positieve effecten die gevonden werden, kunnen de onderzoeksresultaten over creativiteit daarom niet gegeneraliseerd worden volgens de onderzoekers. Zij geven o.a. aan dat een van de mogelijke oorzaken van het vinden van dit beperkte onderzoek en beperkte bewijs mogelijk samenhangt met het algemene - niet domeinspecifieke - karakter van de creativiteitstesten. Zij geven ook aan dat de beperkte positieve effecten niet betekenen dat er geen positief bewijs voor te vinden zou zijn. Dit omdat creativiteit wel degelijk inherent is aan de kunstvakken. Meer empirisch onderzoek is simpelweg nodig om die effecten goed vast te kunnen stellen. Over sociale vaardigheden en attitudes stelden zij vast dat studenten *"enrolled in arts education courses display a more ambitious attitude towards academic work as well as higher levels of commitment and motivation. However, these studies are correlational [...]"*. Winner, Goldstein en Vincent-Lancrin besluiten Art for Art's sake met het beleidsadvies dat de belangrijkste rechtvaardiging van kunsteducatie gericht is op het verwerven van artistieke vaardigheden: niet alleen technische of ambachtelijke vaardigheden, maar ook vaardigheden als nauwkeurig observeren, envisioning (je

voorstellingsvermogen leren gebruiken); durven verkennen, exploreren; doorzettingsvermogen; expressie; samenwerken en reflecteren - en vaardigheden in denken en creativiteit en de sociale vaardigheden en attitudes die door kunstonderwijs ontwikkeld worden. Zij gaven verder aan dat de kunsten zo oud zijn als de mensheid, onderdeel uitmaken van alle culturen en een belangrijk domein van de menselijke ervaring zijn, net als wetenschap, technologie, wiskunde. Kunst is op een eigen specifieke wijze van belang voor het onderwijs. Leerlingen die een kunstvorm leren beheersen kunnen hun levenswerk of passie ontdekken. Maar voor alle kinderen is het leren over en door kunst een andere manier van leren dan het wetenschappelijke leren. Omdat in de kunst geen goed of fout bestaat kunnen leerlingen op een vrije manier exploreren en experimenteren. Kunst biedt daarnaast ruimte voor introspectie en het vinden van wat betekenisvol kan zijn voor iemand.

Overwegingen: Zijn transfer-effecten van kunstonderwijs eigenlijk wel belangrijk om vast te stellen? Deze vraag zou je kunnen beantwoorden met een vraag naar het aantal onderzoeken dat gedaan is naar de effecten van wiskunde onderwijs op muzikale vaardigheden. Dat dit aantal gering of nihil is, is te verwachten: wiskunde heeft die legitimatie niet nodig. Volgens de onderzoekers blijkt uit OECD gegevens dat het aantal uren kunstonderwijs niet wezenlijk minder is geworden in de OECD landen in de afgelopen jaren. Zij bepleiten daarom meer aandacht voor onderzoek naar de kunstvakvaardigheden en hogere orde denkvaardigheden (observeren/(kunst)analyseren, exploreren, voorstellingsvermogen, kritisch denken, creativiteit, empathisch vermogen, samenwerken, doorzettingsvermogen en reflectie/metacognitie) die specifiek via de kunstvakken verworven kunnen worden, en te onderzoeken welke didactische werkvormen daarvoor het meest optimaal zijn.

FOUTJE IN ARTIKEL VOLKSKRANT? In de Volkskrant van vrijdag 28 juni j.l. verscheen een artikel "*Wat leert kunstonderwijs het kind*". Een titel waar je vraagtekens bij kunt zetten overigens. Het onderzoek Art for Art's Sake (zie hieronder) is gericht namelijk een onderzoek naar transfereffecten (aangetoonde causale effecten van kunstonderwijs op academische (vakoverstijgende) vaardigheden) en was niet gericht op het onderzoeken van de directe leeropbrengsten van bijvoorbeeld creatieve vermogens bij de kunstvakken. In het artikel in de Volkskrant over Art for Art's Sake werd geschreven: "*Cultuureducatie, schreef zij [minister Bussemaker], draagt immers bij aan het ontwikkelen van zogenaamde 21st century skills als creativiteit en kritisch denken, waar de arbeidsmarkt steeds meer om vraagt. De OESO-onderzoekers vinden die claim van de minister voorbarig.*" Nu bleek bij navraag dat de onderzoekers a: helemaal niet geïnterviewd zijn en b: zij het cultuurbeleid van minister Bussemaker - dat ook mede gebaseerd is op de onderzoeksuitkomsten - ondersteunen. En zoals aangegeven gaat het onderzoek dus niet over de directe leeropbrengsten van de kunstvakken maar over transfereffecten (waarvan zij aangaven dat daarover nog slechts beperkt onderzoeksgegevens beschikbaar zijn). Creativiteit - voor alle duidelijkheid - is echt een pijler in het onderwijs in de kunstvakken. De onderzoekers geven zelf ook aan dat creativiteit inherent is aan de kunstvakken ("*the arts are inherently creative activities*", p 196). Kunstvaardigheden zijn volgens hen dan ook zowel technische vaardigheden, verbeeldingsvermogen, empathisch vermogen, creativiteit, kritisch denken, doorzettingsvermogen etc. De onderzoekers stelden daarnaast vast dat mensen met een kunstopleiding in de top van de innovatiesector voorkomen met betrekking tot (o.a.) productontwikkeling, in hun beleidsimplicaties gaven zij daarom aan: "*Arts education matters because people trained in the arts play a significant role in the innovation process in OECD countries: the arts should undoubtedly be one dimension of a country's innovation strategy.*" (p 14, 15)

Interessant in het kader van het onderwerp kwaliteitsverbetering

Actieve cultuurparticipatie: Het zojuist verschenen jaarrapport actieve cultuurparticipatie bevat een erg interessant artikel van Winner & Vincent-Lancrin, p. 108 en verder. Ze sluiten met deze zin af: "*Kunst is zo oud als de mensheid zelf, het is onderdeel van iedere cultuur en het is een belangrijk domein binnen de menselijke*

ervaring, net als wetenschap, technologie, wiskunde en de geesteswetenschappen. Om die reden verdient kunst een belangrijke plek in het Onderwijs." p. 127. Jaarboek actieve cultuurparticipatie 2012

Onderwijs in Finland: Finland heeft al jaren een heel goed resultaat op het gebied van onderwijs, ze scoren hoog bij de PISA testen, maar hebben toch ook ruim aandacht voor veel andere kernvakken in het curriculum, zoals kunstvakken. Zie 2009. Wat doen ze in Finland zo goed? *"Improving the teaching force, limiting student testing to a necessary minimum, placing responsibility and trust before accountability, and handing over school- and district-level leadership to education professionals."* In Finland is het opleidingsniveau van de docenten erg hoog: minimaal een academisch master niveau is vereist voor docenten in alle soorten onderwijs. Het hoge opleidingsniveau van de docenten in combinatie met wettelijke kaders en daarnaast veel vertrouwen en verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het onderwijs door de professionele docent lijkt een uitstekend uitgangspunt, ook wenselijk in Nederland. Maar alleen de verantwoordelijkheid bij de docent neerleggen, onder de noemer van ruimte voor scholen en docenten, met dwingende kaders en strenge toetsing voor bepaalde vakken (Wiskunde, Nederlands en Engels) maar zonder kaders voor andere vakken (zoals CKV en kunstvakken - zie wetsvoorstel hierboven) en zonder eerst het opleidingsniveau te verhogen naar de Finse normen, dat lijkt geen goede strategie om de Finse prestaties te kunnen evenaren.

Pisa 2006 en Schools we can envy? en Presentatie Pasi Sahlberg <http://www.oecd.org/pisa/46623978.pdf>